

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

**„Етнолингвистичка виталност српске заједнице у Западној Аустралији”
Саше Савића**

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао Комисију:

Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници одржаној 3. јула 2019. године.

2. Састав Комисије:

Ментор: др Јелена Филиповић, редовна професорка, Филолошки факултет – Београд,
ужа научна област: Шпански језик и социolingвистика
датум избора у звање: 30. 12. 2010.

др Станислав Станковић, доцент, Филозофски факултет – Косовска Митровица,
ужа научна област: Савремени српски језик,
датум избора у звање: 20. 4. 2016.

др Ивана Вучина Симовић, ванредна професорка, Филолошки факултет – Београд,
ужа научна област: Шпански језик и социolingвистика
датум избора у звање: 25. 10. 2016.

др Данијела Кулић, доценткиња, Филозофски факултет – Косовска Митровица,
ужа научна област: Англистичка лингвистика,
датум избора у звање: 26. 11. 2014.

др Сања Микетић Суботић, доценткиња, Филозофски факултет – Косовска Митровица,
ужа научна област: Савремени српски језик,
датум избора у звање: 25. 10. 2017.

II. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Саша, Александар, Савић
Датум и место рођења	5. 10. 1972, Власотинце, Србија
Наслов магистарске тезе	Мастерске студије: <i>Teaching English to speakers of other languages</i> , завршио је 3. 12. 2004. године на Charles Sturt Универзитету, Нови Јужни Велс, Аустралија, диплома му је нострификована на Универзитету у Новом Саду 18. 12. 2006. године: Решење бр. 04-39/871.
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука	Енглески језик и књижевност

III. НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Етнолингвистичка виталност српске заједнице у Западној Аустралији

IV. ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Рукопис докторске дисертације Саше Савића садржи укупно 418 страница, одн. 346 страница основног текста и 18 страница библиографије, док преостале странице чине прилози и ауторова биографија. Дисертација садржи 250 табела. Подаци о ментору и члановима комисије, изјава захвалности, резиме на српском и енглеском језику са кључним речима претходе нумерисаним страницама. На крају рада приложене су три изјаве: Изјава о ауторству, Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и Изјава о коришћењу. Списак литературе броји 386 библиографских јединица.

Докторска дисертација се састоји од следећих шест поглавља: 1. Увод (1–6), 2. Теоријски оквир (6–78), 3. Срби у Аустралији (78–119), 4. Методологија и извори података (119–140), 5. Резултати истраживања (140–305), 6. Закључак (305–347). Од другог до шестог поглавља свако је поглавље систематично подељено на велики број потпоглавља, чиме је олакшано праћење међуодноса разматраних (под)тема, и уз то постигнута је чвршћа научнокохеренцијска структура самог текста:

1. Увод (1–4), 1.1. Проблем и приступ (4–6); **2. Теоријски оквир** (6), 2.1. Језички ставови и идеологије (6–10), 2.1.1. Језички ставови (10–13), 2.1.2. Ставови према имигрантским језицима и говорницима тих језика у Аустралији (13–21), 2.1.3. Језичке идеологије и идентитет (21–23), 2.2. Културни идентитет (23–26), 2.2.1. Култура (26–27), 2.2.2. Културне разлике (27–29), 2.2.3. Етнички, расни и културни идентитет (29–32), 2.2.4. Етнолингвистички идентитет (32–35), 2.2.5. Етнолингвистичка виталност (35–37), 2.2.6. Одређивање етнолингвистичке виталности (37–40), 2.2.7. Религијски идентитет (40–43), 2.3. Језици у контакту (43–44), 2.3.1. Двојезичност/мултилингвизам/плурилингвизам (44–46), 2.3.2. Замена кодова (46–49), 2.3.3. Губитак и замена језика (49–51), 2.3.4. Језик у имиграцији (51–52), 2.3.5. Енглески као *lingua franca* (52–55), 2.4. Ранија истраживања о српском језику у дијаспори (55–59), 2.5. Језичке политике и језичко планирање (59–62),

2.5.1. Језичке политике Аустралије (62–64), 2.5.1.1. Програм енглеског језика за одрасле мигранте (64–65), 2.5.1.2. Национална језичка политика (65–66), 2.5.1.3. Аустралијска политика језика и писмености (66–67), 2.5.1.4. Национална стратегија азијских језика / студија за аустралијске школе (67–68), 2.5.1.5. Писменост за све: изазов за аустралијске школе (68–69), 2.5.1.6. Национални извештај о језичком образовању у аустралијским школама / Национални план за учење језика у аустралијским школама 2005–2008 (69–70), 2.5.1.7. Национална политика староседелачких језика (70–72), 2.5.1.8. Аустралијска политика мултилингвизма (72–74), 2.5.1.9. Учење других – неенглеских језика (74–76), 2.5.1.10. Закључак (76–78); **3. Срби у Аустралији** (78–80), 3.1. Историјски приказ (80), 3.1.1. До Другог светског рата (80–83), 3.1.2. После Другог светског рата (83–86), 3.1.3. Шездесете – осамдесете године двадесетог века (86–89), 3.1.4. Од деведесетих година двадесетог века до данас (89–93), 3.2. Историјат насељавања Срба у Западној Аустралији (93), 3.2.1. Пре Другог светског рата (93–94), 3.2.2. После Другог светског рата (94–95), 3.2.2.1. Прве српске православне цркве у Перту (95–98), 3.2.2.2. Српски клубови (98–99), 3.2.3. Након распада СФРЈ (99–101), 3.2.4. Нове српске цркве (101–102), 3.2.5. Медији на српском језику (102–105), 3.2.6. Српска етничка школа (105–108), 3.2.7. Тесла форум (108–110), 3.3. Срби у Западној Аустралији – социодемографски подаци (110), 3.3.1. Подаци добијени пописом становништва (110–113), 3.3.2. Географска распрострањеност (113–114), 3.3.3. Етнолингвистичка виталност (114–115), 3.3.4. Брачни статус (115), 3.3.5. Верска опредељеност (115–116), 3.3.6. Образовна структура (116–119); **4. Методологија и извори података** (119), 4.1. Предмет и циљ истраживања (119–123), 4.2. Задачи истраживања (123), 4.3. Хипотезе (123–124), 4.4. Упитник (124–129), 4.5. Етнолингвистичке карактеристике испитаника (129–130), 4.5.1. Пол информатора (130–131), 4.5.2. Старосне групе информатора (131–132), 4.5.3. Место и држава рођења (132–133), 4.5.4. Држављанство (133–134), 4.5.5. образовање (134–136), 4.5.6. Време миграције у Аустралију (136–138), 4.5.7. Разлог миграције (138), 4.5.8. Повезаност са црквом (138–139), 4.6. Закључак (139), 4.7. Значај истраживања (139–140); **5. Резултати истраживања** (140), 5.1. Језичка употреба и виталност језика: анализа података (140–141), 5.1.1. Процена знања српског језика пре миграције у Аустралију и у тренутку истраживања (141–151), 5.1.2. Процена знања енглеског језика пре миграције у Аустралију и у тренутку истраживања (151–163), 5.1.3. Виталност и употреба српског и енглеског језика (163–164), 5.1.3.1. Породично окружење испитаника и језик у породици (164–168), 5.1.3.2. Контакт са рођацима и пријатељима у Србији (168–174), 5.1.3.3. Употреба језика у свакодневним ситуацијама (174–228), 5.1.4. Учење и очување језика код деце (228–255), 5.1.4.1. Ставови о важности српског језика у породици (255–260), 5.1.5. Билингвизам (260–265), 5.1.5.1. Ставови о билингвизму (265–274), 5.1.6. Очување српске културе и идентитета у Аустралији (274–287), 5.1.6.1. Ставови према Србији и повратку (287–305); **6. Закључак** (305–306), 6.1.1. Потхипотеза 1 (306–309), 6.1.2. Потхипотеза 2 (309–313), 6.1.3. Потхипотеза 3 (313–315), 6.1.4. Потхипотеза 4 (315–318), 6.1.5. Потхипотеза 5 (318–322), 6.1.6. Потхипотеза 6 (322–324), 6.1.7. Потхипотеза 7 (324–327), 6.1.8. Потхипотеза 8 (327–331), 6.2. Дискусија (331–342), 6.3. Закључна разматрања (342–347); **Литература** (347–366); **Прилози** (366–400), Биографија (400), Изјава о ауторству (401), Изјава о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада (402), Изјава о коришћењу (403).

V. ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Постављени задатак истраживања у докторској дисертацији Саше Савића у потпуности је испуњен., Рукопис дисертације је методолошки и теоријски поуздано заснован, а аутор анализу примарне грађе – материјала из упитника, усмених сведочанстава, архивске грађе и периодике спроводи са високим степеном акемске зрелости. Кандидат се упустио у истраживање веома сложеног односа историјског, политичког и културолошког дискурса српске дијаспоре на примеру мултиетничке, мултиконфесионалне и мултикултурне средине каква је Западна Аустралија, односно какав јесте њен главни град Перт.

Ова студија обухвата истраживање повезаности фактора очувања језика и то кроз сагледавање објективних фактора који обухватају статус (социјални, економски, језички), демографију (број говорника, дистрибуција говорника), институционалну подршку (медији масовне комуникације, образовање, култура, религија), и субјективних фактора који пак чине оне афективне и социјалне вредности које припадници мањинских заједница придају свом мањинском или већинском (одн. доминантном) језичком идиому. Поред ове две врсте фактора, истраживање етнолингвистичке виталности обухвата и степен употребе језика припадника мањинске заједнице, тј. њихову компетенцију у употреби и матерњег и већинског језика, као и њихове стратегије у свакодневној комуникацији и сл. Рад на озбиљан и свеобухватан начин обрађује важно социolingвистичко питање значаја одржавања матерњег језика и билингвизма у вишејезичним заједницама, односно повезаност и условљеност односа језика и идентитета, те даје знатан допринос науци о очувању српског језика и културе у дијаспори.

У уводу дисертације дате су опште одредбе о проблематици и приступу овом истраживању.

Наредно поглавље нуди теоријски оквир овог истраживања, и у њему су обрађене језичке политике и језичко планирање Аустралије, феномен језика у контакту, затим теорије одржавања/замене језика уз анализу фактора које досадашња истраживања идентификују као релевантне за раније резултате истраживања у области језичких контаката у вишејезичним заједницама, попут културног идентитета, теорије о двојезичности/мултилингвизму/плурилингвизму, етницитету, као и о односу религије и одржавања језика. Овде кандидат представља и преглед постојећих релевантних истраживања на плану очувања српског и неких других језика дијаспоре у Аустралији и у неким другим земљама.

У трећем поглављу обрађена је историја српске имиграције у Аустралији, као и развој и утицај Српске православне цркве на српске исељенике у Западној Аустралији, те ставови исељеника према тој црквеној организацији. У овом поглављу кандидат говори и о медијима на српском језику, како штампаним тако и електронским, те о културно-уметничким удружењима која свакако подстичу коришћење српског језика и неговање српске културе. У овом делу дисертације обрађени су и социодемографски подаци о Србима у Западној Аустралији.

У четвртм поглављу кандидат представља методологију, циљеве и хипотезе овог истраживања. У њему су обрађене информације о пореклу испитаника, времену њиховог доласка у Западно Аустралију, о породици и степену образовања. Међу испитаницима се налазе припадници прве генерације српске дијаспоре у Аустралији узраста од 22 до 80

година. Студија обухвата само оне чланове српске заједнице који су се трајно преселили у Аустралију, односно не обухвата оне који су привремено у Аустралији и особе са привременим радним, као и оне са студентским визама. Разматрани су разлози њихове миграције у Аустралију, степен њиховог образовања и њихови ставови према Србији. Коришћени упитник преузет је са специјализованог сајта за истраживања нестајања језика [The language attrition website (<http://www.let-rug.nl/languageattrition/SQ>)] и прилагођен је српској етничкој заједници у Аустралији на основу анализе података добијених на терену.

У наредном поглављу аутор спроводи свеобухватну анализу резултата истраживања у области језичке употребе, самопроцене знања српског и енглеског језика, те ставова о језичким питањима, о српској заједници у Аустралији и ставова према очувању српске културе. Такође обрађује и ставове испитаника о њиховој употреби српског и енглеског језика, као и употребу тих језика у различитим комуникативним доменима (у породици, са рођацима, са пријатељима, на послу, у цркви и српским организацијама). Поред тог, аутора разматра и значај истраживањем дефинисаних ставова о одржавању језика, билингвизму, као и релевантност и учинковитост активности које испитаници предузимају у неговању и очувању српског језика. У овом поглављу обрађују се и ставови о очувању културних вредности, о медијима на српском језику, идентитету, личној идентификацији, о ангажовању у српским клубовима и цркви, о живљењу односно останку у Аустралији и о могућем повратку у Србију.

У последњем делу дисертације, у закључном осврту, аутор доноси сумарни преглед добијених резултата о употреби и одржавању српског језика у датој дијаспори, као и о перспективама за очување културног наслеђа Срба у Западној Аустралији.

VI. СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Савић, С. (2014). „Идентитет, интеркултурални ставови и одржање српског језика код одраслих у дијаспори – Анализа стања у Перту, Западна Аустралија”, у: *Улога образовања у развијању хуманистичких, интеркултуралних и националних вредности*, 863–882. Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини.

2. Savić, S. (2014). "Designing Culture in the Theory of Multiliteracies", *TEACHER: Journal of the Faculty of Education*, XIII/2, 76–86. Bitola: Faculty of Education.

3. Savić, S. (2017). „Srpska intelektualna dijaspora u Australiji – Tesla Forum”, у: *Друштвене науке пред изазовима савременог друштва*, 365–367. Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу.

VII. ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Аутор након исцрпне анализе добијених података основано закључује да је потврђена претпоставка да код припадника прве генерације српске мигрантске заједнице

у Перту, Аустралија, постоји висок степен одржавања српског језика и српских културних вредности, али да не постоји идеални прототип особе која чува српски језик и културу, већ да на то утичу бројни индивидуални, али и спољашњи, тј. објективни фактори, који се не могу контролисати.

Полазећи од става да су припадници и припаднице српске националности подједнако посвећени очувању српског језика и културе, кандидат је установио да су у статистичком смислу одговори испитаника оба пола уједначени, иако су у одређеној мери мушкарци заинтересованији за очување српске културне баштине и за повратак у Србију.

Даље, Саша Савић утврђује да су одговори учесница и учесника у истраживању у једном делу истоветни, те да, када су у питању ставови о значаја одржавања српског као мањинског језика, исти не зависе од њихове генерацијске припадности. У области очувања културе, припадници и припаднице најстарије генерације су највише укључени у културне активности српске заједнице у Западној Аустралији.

Ово истраживање указује и на чињеницу и то да су особе које су рођене у Хрватској и Босни и Херцеговини посвећеније употреби српског језика у различитим доменима од особа рођених у Србији. Те особе имају и позитивнији став према очувању и преношењу знања српског језика својим потомцима, а и пријатније се осећају у контакту са српском него аустралијском културом, те су и активније у различитим културним и уметничким активностима српске заједнице у Перту.

Резултати указују на то да је у различитим доменима употребе језика тешко дефинисати схему по којој би особе униформно одговарале само на основу класификације према држављанству које поседују (српско или двојно српско и аустралијско држављанство, односно само аустралијско држављанство). Утврђено је да све три споменуте групације Срба и Српкиња подједнако подстичу своју децу да науче српски језик. Међутим, особама са само српским држављанством најтеже би пало то да њихова деца не науче српски језик, и много већи проценат особа са српским држављанством се осећа лагодније када комуницира на српском језику. Такође, особе које имају само српско држављанство пријатније се осећају у контакту са српском културом, коју често прате преко средстава информисања.

Испитивајући теорију амбивалентности значаја фактора образовања према одржавању језика и очувању култура имигрантских група, аутор закључује да се у приватним комуникативним доменима, попут комуникације са рођацима и кућним љубимцима српским језиком чешће користе особе са завршеном средњом школом. Истовремено, у јавном домену језичке употребе, попут комуникације на радном месту или чак и у српским организацијама и цркви, предњачи комуникација на енглеском језику којим се пак најчешће користе особе за завршеним факултетом.

Према резултатима добијеним у овом истраживању, аутор је основано устврдио да фактор времена доласка у Аустралију не игра пресудну улогу и у одабиру језика имиграната и у њиховим ставовима о српској култури и држави. Посебан значај употреби српског језика у породици придају припадници свих генерација, док се највећи број учесница и учесника у породичном окружењу опредељује за српску културну традицију. Ипак, код свих групација мигрантских генерација уочава се умањење степена активности и учешћа у раду српских организација и удружења.

Аутор такође закључује да особе које су присилном миграцијом доспеле до Аустралије чешће од других користе српски језик, у цркви, српским организацијама и

удружењима, као и у породичном, приватном домену. Ове особе имају и најчвршћи став о томе да је неопходно да њихова деца науче српски језик.

Упркос претпоставци о директној корелацији између религије и одржавања језика која се појављује у делу социолингвистичке литературе, аутор ове дисертације да посвећеност учесница у учесника у истраживању српској православној цркви не игра пресудну улогу ни у једном од проблематизованих питања у овом истраживању (што такође потврђује значајан део савремене социолингвистичке литературе).

VIII. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Комисија на основу анализе свих поглавља у докторској дисертацији, посебно резултата истраживања, дискусије и закључног дела, са задовољством закључује да су постављени задаци истраживања у докторској дисертацији Саше Савића у потпуности испуњени те да добијени резултати имају значајну научну вредност, као и потенцијалну практичну примену у области очувања мањинских језика и култура.

IX. ПРЕДЛОГ

С обзиром на то да докторска дисертација Саше Савића представља прво, али истовремено и опсежно и детаљно истраживање етнолингвистичке виталности српске заједнице у Западној Аустралији те да добијени резултати могу бити од посебне важности у евентуалној припреми стратегије за очување матерњег језика и културе и у нашој широј дијаспори, Комисија једногласно и топло препоручује Већу да овај рад прихвати као докторску дисертацију, а кандидата да позове на усмену одбрану.

Комисија:

др Јелена Филиповић, ред. професорка

др Станислав Станковић, доцент

др Ивана Вучина Симовић, ванр. професорка

др Данијела Кулић, доценткиња

др Сања Микетић Суботић, доценткиња